QORTI TAL-APPELL

IMĦALLFIN

S.T.O. PRIM IMĦALLEF JOSEPH AZZOPARDI
ONOR. IMĦALLEF GIANNINO CARUANA DEMAJO
ONOR. IMĦALLEF NOEL CUSCHIERI

Seduta ta' nhar il-Ġimgħa, 27 ta' Settembru, 2019.

Numru 24

Rikors numru 2402/00 LSO

Joseph u Jane konjuġi Pisani, u b'digriet tal-5 ta' Marzu 2019 stante l-mewt ta' Jane Pisani, l-atti f'isimha ġew trasfużi f'isem ir-raġel tagħha Joseph Pisani

v.

David Mamo u Donatella Mamo

<u>PRELIMINARI:</u>

1. Dan huwa appell ad istanza tal-atturi Pisani mis-sentenza mogħtija mill-Prim' Awla tal-Qorti Ċivili fis-27 ta' Frar 2014, li permezz tiegħu qed jitolbu lil din il-Qorti tirriforma s-sentenza appellata kif ġej:

- tikkonfermaha fejn ikkundannat lill-konvenuti appellati jħallsu s-somma ta' €52,410.90 (Lm22,400);

- tirrevokaha in kwantu kkunsidrat li l-Lm13,000 li jiffurmaw parti mill-imsemmija somma ta' €52,410.90 (Lm22,400) kienu dovuti għall-ħlas ta' spejjeż ta' kostruzzjoni ipotekati permess tal-att tal-11 ta' Diċembru 2000, u **minflok** tiddikjara li l-imsemmi ammont ta' Lm13,000 jirrappreżenta ħlasijiet magħmula minnhom għax-xiri tal-fond 7, Censu Borg Street, Ħamrun;

- tirrevokaha fejn ordnat lill-konvenuti appellati jħallsu l-imgħax legali mid-data tas-sentenza, u wkoll fejn ikkundannat lill-konvenuta Donatella Mamo tħallas waħedha s-somma ta' €13,393 (gia Lm5,750) rappreżentanti nofs is-somma ta' Lm11,500 (rigwardanti self għax-xiri tal-vettura DAV-695 u għax-xiri ta' stokk għall-ħanut 221, High Street Ħamrun) u **minflok** tordna liż-żewġ konvenuti appellati flimkien iħallsu s-somma ta' €26,786, u dan oltre s-somma ta' €52,410.90 gia ordnata mill-ewwel Qorti, kumplessivament ammontanti għal €79,196.90, bl-imgħax mid-data tal-preżentata taċ-ċitazzjoni.

Bl-ispejjeż taż-żewġ istanzi kontra l-konvenuti appellati.

2. Għal intendiment aħjar ta' dan l-appell is-sentenza mogħtija mill-ewwel Qorti qegħda tiġi hawnhekk riprodotta fl-intier tagħha:

"**Il-Qorti,**

"**<u>I. PRELIMINARI.</u>**

"Rat ic-citazzjoni attrici datata 6 ta' Novembru 2000 ipprezentata quddiem din il-Qorti kif diversament presjeduta, fejn esponew: -

"Illi l-atturi selfu lill-konvenuti diversi flejjes in konnessjoni mal-fond 7, Censu Borg Street, Hamrun.

"Illi l-atturi selfu lill-konvenuti f'diversi zmien s-somma ta' Lm23,400 (tlieta u ghoxrin elf u erba' mitt lira Maltin) u cioe` Lm6,000 (sitt elef lira Maltin) in konnessjoni mal-akkwist tal-fond fuq imsemmi, liema fond gie akkwistat b'kuntratt tal-15 ta' Settembru 1988 fl-atti tan-Nutar Francis Micallef waqt li Lm13,000 (tlettax-il elf lira Maltin) ghat-twaqqigh u kostruzzjoni mill-gdid tal-fond imsemmi waqt li somma ohra ta' Lm4,400 li thallsu lill-vendituri b'surroga.

"Illi l-atturi silfu ukoll lill-konvenuti s-somma ta' Lm5,500 ghax-xiri tal-vettura Hyundai DAV-695 u Lm6,000 (sitt elef lira Maltin) ohra ghax-xiri ta' *stock* ghall-gestjoni tal-hanut 221, High Street, Hamrun immexxi mill-konvenuti.

"Illi s-self kollu brevi manu li sar mill-atturi lill-konvenuti jammonta ghal Lm34,900.

"Illi l-konvenuti huma ghaddejjin minn proceduri ta' separazzjoni skont citazzjoni numru 459/2000 NA fl-ismijiet "David Mamo vs Donatella Mamo" u jidher illi jridu jeludu l-hlas dovut lill-atturi.

"Illi l-konvenuti huma debituri tal-atturi fis-somma ta' Lm34,900 *oltre* l-imghax legali mill-24 ta' Ottubru 2000.

"Illi dan id-debitu huwa cert, likwidu u skadut.

"Illi l-atturi jafu lilhom infushom b'dawn il-fatti kif fuq iddikjarati.

"Illi l-konvenuti m'ghandhom ebda eccezzjoni valida x'jissollevaw.

"Jghidu l-konvenuti prevja kwalsiasi dikjarazzjoni necessarja u opportuna u ghar-ragunijiet premessi u kif dispensati mis-smigh tal-kawza *a tenur* tal-Artikolu 167 tal-Kodici tal-Organizzazzjoni u Procedura Civili ghaliex din il-Qorti m'ghandhiex:

"1. Tikkundanna lill-konvenuti jirrifondu lill-atturi s-somma ta' Lm34,900 (erbgha u tletin elf u disa' mitt lira Maltin) *oltre* l-imghax legali mill-24 ta' Ottubru 2000 ta' self brevi manu maghmul in konsiderazzjoni max-xiri, twaqqigh u bini tal-fond 7, Censu Borg Street, Hamrun, max-xiri tal-vettura Hyundai DAV-695 kif ukoll xiri ta' *stock* ghall-hanut minnhom gestit f' 221, High Street, Hamrun.

"Bl-ispejjes komprizi dawk tal-ittra legali tas-7 ta' Mejju 1999 u tad-9 ta' Ottubru 2000 u tal-mandat ta' qbid numru 3789/2000 u bl-ingunzjoni tal-konvenuti ghas-subizzjoni.

"Rat li din il-kawza giet appuntata ghas-smigh mill-Qorti kif diversament presjeduta ghas-seduta tal-4 ta' Dicembru 2000.

"Rat in-nota tal-eccezzjonijiet tal-konvenut David Mamo datata 22 ta' Dicembru 2000 (fol 13) fejn espona : -

"Illi t-talba attrici hija nfondata fil-fatt u fid-dritt ghaliex l-eccipjenti qatt ma ssellef ebda flus minghand l-atturi u l-flus li l-atturi qeghdin isemmu li hargu ghall-esponent u martu, fil-fatt inhargu minn flus proprji tal-komunjoni tal-akkwisti ezistenti bejn l-istess eccipjent u martu.

"Rat in-nota ta' osservazzjonijiet ta' Joseph Pisani et datata 28 ta' Settembru 2007 a fol 375 tal-process.

"Rat in-nota ta' osservazzjonijiet tal-konvenut David Mamo datata 3 ta' Dicembru 2007 a fol 383 tal-process.

"Rat il-verbal tas-seduta tas-6 ta' Dicembru 2007 mizmuma quddiem il-Qorti kif diversament presjeduta fejn l-Avukati tal-partijiet iddikjaraw illi huma m' ghandhomx xi jzidu man-nota tas-sottomissjonijiet reciproci u talbu lill-Qorti li thalli l-kawza ghas-sentenza ghat-30 ta' April 2008; u l-verbali tas-seduti l-ohra kollha nkluz dak tad-29 ta' Novembru 2012 fejn b'ordni tal-Qorti l-kawza giet differita ghas-sentenza ghas-16 ta' April 2013.

"Rat is-surroga datata 16 ta' Jannar 2013 fejn din il-kawza giet assenjata lil din il-Qorti kif hekk presjeduta.

"Rat il-verbali tas-seduti tas-16 ta' April 2013 u tad-19 ta' Novembru 2013 mizmuma quddiem din il-Qorti kif hekk illum presjeduta fejn b'ordni tal-Qorti din il-kawza giet differita ghall-iskop tal-verbal precedenti ghas-27 ta' Frar 2014.

"Hadet konjizzjoni tal-provi prodotti.

"**II. <u>KONSIDERAZZJONIJIET</u>**

"Din il-kawza, flimkien ma' numru ta' kawzi ohra, gew assenjati lil din il-Qorti b'Digriet ta' surroga datat is-16 ta' Jannar 2014.

“Illi permezz ta' din l-azzjoni l-atturi qed jagixxu ghar-restituzzjoni ta' self *brevi manu* lill-konvenuti, liema self sehh b' versamenti separati in konnessjoni max-xiri u kostruzzjoni tad-dar tal-konvenuti, u ma' xiri ta' vettura u ta' *stock* ghall-hanut gestit mill-konvenut.

“Il-konvenuta Donatella Mamo, bint l-atturi, irregistrat ammissjoni[1] fejn ammettiet it-talbiet attrici "*in kwantu jikkolpixxi sehemha mill-komunjoni tal-akkwisti ezistenti bejnha u bejn David Mamo.* Il-konvenut, izda, oppona ghat-talba attrici billi eccepixxa li l-flus pretizi kienu realment flus li jappartjenu lill-istess konvenuti.

“Jirrizulta mid-dikjarazzjoni tal-atturi li l-konvenuti qeghdin fi proceduri ta' separazzjoni personali fil-kawza fl-ismijiet "*David Mamo v Donatella Mamo."* (Citazz 459/2000 NC)[2].

“**(A) PROVI PRODOTTI.**

“Xehed l-attur **Joseph Pisani**,[3] li qal li David Mamo, il-konvenut hu r-ragel tat-tifla tieghu. Hu kien li hallas fuq il-kuntratt tal-post li xtraw il-konvenuti gewwa l-Hamrun, minkejja l-fatt li ma jidhirx ismu, kif ukoll ghamel garanzija personali u baqa’ garanti u hallas Lm400 fix-xahar ghall- post. Qal ukoll li ghamel surroga ta’ Lm4,400 u li x-xahar id-diehel kien se jaghmel ohra ta’ Lm6,600. Iddikjara wkoll li hallas xi Lm15,000 pagamenti fil-bini. Fi kliemu stess: *“...il-post jien xtrajtu, hallastu!”*

“Riferibbilment ghax-xiri tal-fond il-Hamrun, qal li hallas Lm5,000 fi flus kontanti fuq il-kuntratt, kif ukoll Lm200 ghall-fidi tac-cens u Lm800 spejjez tal-kuntratt. It- Lm13,000 kellu jithallas lill-vendituri fi zmien sentejn u nofs, minghajr imghax peress li hu ghamel garanzija ghal hlas.

“Riferibbilment ghall-vettura spjega li peress li l-konvenuti kienu f’diffikulta` finanzjarja fis-sena 1996, it-tifla tieghu riedet tbigh il-karozza Hyundai Lantra ghal Lm6,000 u kien ghalhekk li tahomlha flus kontanti u baqa’ ihallas hu c-cedoli. Sussegwentement, fl-affidavit xehed li tahom Lm3,000 flus kontanti u l-kambjali lil UCIM baqa’ ihallashom hu (minbarra l-ahhar ftit) sakemm id-debitu gie ssaldat. Il-karozza hi registrata fuq isem il-konvenut u dejjem hekk kienet. Esebixxa l-kambjali (a fol. 129 sa 132 tal-process) u qal li l-fondi kollha msemmija f’dawk il-kambjali thallsu minnu, minkejja l-fatt li huma ntestati f’isem il-konvenut. B’kollox qal li hallas Lm5,090 ghall-vettura.

---

[1] Nota a fol.10 tal-process datata s-7 ta' Dicembru 2000

[2] Il-Qorti hadet konjizzjoni gudizzjarja tal-istat ta' din il-kawza li tirrizulta li ghadha pendenti quddiem l-Onor. Qorti Civili (Sezzjoni tal-Familja).

[3] Xhieda quddiem din il-Qorti kif diversament preseduta fis-seduta tas-17 ta’ Jannar 2001 a fol 47 *et.seq.*tal-process.

“Rigward l-i*stock* tan-negozju qal li hallas ukoll Lm4,050 meta gab zewg *containers* ghall-hanut tal-konvenuti li waslu fil-1998 u 1999, kif ukoll il-VAT u t-trasport, liema prezz ammonta ghal Lm5,684. U qed jitlob Lm6,000 skont id-dikjarazzjoni tieghu ghaliex dan l-ammont ta' Lm4,050 gabhom mill-bank b'imghax ta' 10%. Xehed li meta nqalghu l-problemi fiz-zwieg tat-tifla tieghu darba sabha tibki u qaltlu li qeghdin fi stat ta’ falliment. Fil-fatt hargu diversi mandati ghal liema mandati qal li ghamel tajjeb hu. Qal ukoll li ssalda dak kollu li kien hemm dovut mill-ufficcju tat-Taxxa tal-Valur Mizjud u l-istess fir-rigward il-kontijiet pendenti li kien hemm mal-Korporazzjoni tas-Servizzi tal-Ilma. Xehed li fuq insistenza tal-Bank, dahal segretarju tal-Kumpanija u sab li kien hemm dejn kbir li kien joqrob is-sittin elf Lira Maltin.

“In **kontro-ezami** qal li bintu sseparat fil-bidu tas-sena 1999. Il-hanut hu proprjeta` tieghu izda l-konvenuti kienu igestuh permezz tal-kumpanija taghhom D & D Mamo Limited. It-tieni *container* wasal f'April 1999.

“F'xhieda tieghu ulterjuri permezz ta' affidavit (a fol 66 *et.seq)* qal li riferibbilment ghall-vettura Hyundai Lantra DAV 695 li nxtrat wara z-zwieg mill-konvenuti, dawn riedu jbieghuha izda d-*dealer* offrielhom biss Lm4,000. Allura l-attur offrielhom Lm6,000 "*tajthom Lm3,000 cash u tawni l-karrozza. L-installments li kien fadal bqajt inhallas lil UCIM jiena stess permezz ta' kambjali sakemm id-debitu gie saldat...l-ahhar ftit kambjali thallsu minn David Mamo...meta hu u t-tifla kienu diga` sseparaw de facto."*

“Spjega wkoll li kellu ftehim mal-konvenuti minn qabel ma sseparaw f'Jannar 1999 li jixtrilhom l-*istock* u huma jhallsuh mill-qligh. Ikkonferma li kien gab zewg *stocks* b'nefqa ta' Lm5,684, liema *stock* waslu f'Gunju 1997 u f'Novembru 1998. Dawn thattew direttament mill-konvenut fil-hanut stess.

“Meta ssoktat il-**kontro ezami tieghu**[4] qal li ma kienx jindahal fl-attivita' tal-kumpanija D & D Mamo liema kumpanija kienet in likwidazzjoni fuq decizjoni volontarja tieghu u ta' bintu. Qal li kellu madwar Lm60,000 f'kreditu kontra l-kumpanija. Ir-rapport tal-likwidatur kien gie ppubblikat. Qal ukoll li ghandu negozju tieghu - *Semago Centre* l-Hamrun minn fejn ibiegh *inter alia appliances* u *fittings* tad-dawl. Seta’ jaghti l-kaz li l-*container* li hemm dokumenti murija a fol 81 u 83 kien *groupage container* u x-xoghol kien japplika ghal diversi stabbilimenti u nhatt fil-hanut tieghu.

“Riferibbilment ghall-hlasijiet li qal li ghamel fuq il-vettura ta' Lm6,000 spjega li hallas Lm3,000 lill-konvenuti f'kontanti billi ddepozitahom fuq il-kont taghhom u l-bilanc ta' Lm3,000 thallsu lil UCIM. Imbaghad qal li dawn "*tajthom lit- tifla biex tmur il-bank...imbaghad tatni l-karrozza u kienet f'idejja l-karrozza. Damet xi sentejn fil-garage tieghu."*

[4] Xhieda quddiem din il-Qorti kif diversament preseduta fis-seduta tat-13 ta' Ottubru 2005 a fol 325 *et.seq.*tal-process.

"Mistoqsi biex jindika fil-bank *statements* esebiti fejn qeghdin dawn it-Lm3,000 wiegeb li ma kienx jaf. "*Fejn ghamlithom ma nafx. Hi kellha hafna dejn..."* Ghalhekk biddel dak li xehed qabel fejn qal li t-tifla tefghet il-flus fil-*bank account.*

"Gie muri cekk ta' Lm2,400 mahrug mill-kont tal-kumpanija favur David Mamo. Qal li kien jaf li thallsu Lm2,400 (**DOK JBX**) fuq il-Hyundai. Bintu kienet qaltlu li kellha tigbor Lm6,000 u d-*dealer* taha Lm3,000. Ghalhekk qalilha li kien ser jixtri l-vettura hu b'Lm6,000. Ma kellux *record* minn fejn gab is-somma ta ' Lm3,000.

"Meta radd il-karrozza lura lill-konvenut ma baqax ihallas il-kambjali u kien fadal xi erbgha biss. L-ahhar kambjala li hallas kien numru 32 datata t-18 ta' Mejju 1998.

"Il-karrozza kienet tiswa bejn Lm8,000 u Lm9,000. Inxtrat bil-prezz ta' Lm7,200 u kien hemm *extras.*

"Qal ukoll li jgib *container* kull xahar ghan-negozju tieghu.

"Xehed **n-Nutar Frans Micallef**[5] u kkonferma li l-iskrittura li tinsab esebita a fol. 105 tal-process giet redatta minnu stess. Qal li l-attur diversi drabi kien hallas ghall-konjugi Mamo anke permezz ta' pagamenti b'surroga. Saru wkoll diversi noti ta' privileggi.

"**Dok PJ15** (a fol. 85) hu ezempju ta' pagament b'surroga li sar fis-27 ta' Awwissu 1999*.* A fol. 96 tal-process hemm Att iehor tas-16 ta' Novembru 2001 fejn ghal darb'ohra l-attur hallas *de proprio* b'surroga tad-drittijiet is-somma ta' Lm2,600.

"Spjega li l-attur dejjem hallas b'surroga ta' drittijiet id-dejn li kellhom mal-Bank David u Donatella Mamo.

"Gie riprodott biex jixhed dwar zewg cekkijiet li gew mghoddija lilu meta gie ppubblikat il-kuntratt tal-15 ta' Settembru 1998[6] u qal li pagament ta' Lm637 jirraprezenta l-import tal-boll dovut fuq l-att u dak ta' Lm253 ma setax jispjegah. Hu ma eskludiex li dawn gew imhallsa mill-kont ta' D & D Mamo Limited.

"Xehdet **Marlene Persiano.**[7] Meta giet murija l-iskrittura tas-16 ta' Novembru 2001, li tinsab esebita a fol. 105 tal- process hija gharfet il-firma taghha. Qalet li bieghu post lil David u Donatella Mamo, izda kien l-attur li kien hallas il-Lm5,000 u dejjem kien hu li hallas ghal kollox. Hi

---

[5] Xhieda quddiem din il-Qorti kif diversament preseduta fis-seduta tas-15 ta' Marzu 2002 a fol. 107 *et.seq.*tal-process.
[6] Xhieda quddiem din il-Qorti kif diversament preseduta fis-seduta tas-12 ta' Jannar 2008 a fol 225 *et.seq.*tal-process
[7] Xhieda quddiem din il-Qorti kif diversament preseduta fis-seduta tas-15 ta' Marzu 2002 a fol. 117 *et.seq.*tal-process.

kienet taghmel tajjeb ghal hutha Alfrida Magri u Avertano Callus ukoll u kien jigi u jhallas lilha. Xi drabi hallas permezz ta' cekk u dawn kienu kollha f'ismu.

"**In kontro ezami** qalet li Mrs. Gauci Borda kienet saqsiet lill-attur "*Ser thallashomlhom?* U qalilha *'Iva."*

"Xehed **Avertano Callus**[8] u qal li hu kien ircieva s-somma ta' Lm12,000 bhala parti mill-prezz tal-bejgh minghand l-attur Joseph Pisani. Dan minbarra Lm200 imghaxijiet li Pisani kien hallas hu wkoll. Iz-zewg hutu bniet kienu wkoll ircevew is-somma ta' Lm6,000 bejniethom minghand l-attur.

"Id-Dok. li jinsab a fol. 95 tal-process[9] kien sar fil-gurnata meta kien sar l-ahhar hlas minghand l-attur. Qal li l-hlasijiet dejjem saru minghand l-attur.

"**In kontro-ezami** qal li meta bieghu l-fond kien ga mibni u s-soqfa biss kellu jinbidlu.

"**David Mamo**, il-konvenut, xehed[10] li fir-rigward pagamenti tal-karozza Hyundai, sakemm hu u l-mara tieghu kienu jghixu flimkien, dawn il-pagamenti kienu jithallsu minnu u minn martu u l-attur qatt ma tahom flus ghal pagamenti taghha. Imbaghad, meta hu u martu ma baqghux jghixu flimkien il-pagamenti lil Fiat li saru wara Jannar 1999 kollha saru minn missieru (*vide* dokumenti ezebiti ma' l-affidavit ta' missieru).[11]

"Qal li mhux veru li sar ftehim ma' l-attur sabiex jixtri l-karozza u jkompli jhallas il-kambjali hu. Lanqas ma hu minnu li dan gara ghaliex in-negozju tal-hanut kien sejjer hazin. Kien ikun il-hanut kuljum u n-negozju kien mixi tajjeb. Il-hanut kien jinsab f'221 St. Joseph High Street, Hamrun u kien jitmexxa minnhom *tramite* il-kumpanija li hu u martu waqqfu flimkien *D & D Mamo Limited* li giet registrata fil-21 ta' Ottubru 1994 (C 16910)[12].

"Wara li keccietu l-mara (fl-ahhar gimgha ta' Jannar 1999) ghamel zmien jghix ma' missier il-mara biex jaghti cans lil martu forsi terga' tigi lura ghandu u dam sad-19 ta' Marzu 1999.

"Skont ix-xhud iffirma *ad insaputa* tieghu dokument ghall-assenjazzjoni tal-ishma li kellu fil-kumpanija. (**DOK DM2**). Riferibbilment ghal **DOK DM2** qal li hu ma ffirmahx quddiem l-awditur kif hu mnizzel fuq l-istess dokument. Imbaghad martu nehhietu bhala Direttur (**DOK DM3**).

[8] Xhieda quddiem din il-Qorti kif diversament preseduta fis-seduta tat-3 ta' Gunju 2002 a fol. 134 *et.seq.*tal-process
[9] Li hija kopja tal-original esebit a fol.105.
[10] Affidavit a fol 144 *et seq* tal-process.
[11] Para 8 tal-affidavit a fol.147
[12] Minn **DOK DM1** jirrizulta li l-azzjoni f'din is-socjeta` kienu mizmuma mill-konvenuti ugwalment bejniethom.

Peress li gie estromess mill-kumpanija ma kellux access ghad-dokumenti.

"Meta xtraw il-post il-Hamrun, dakinhar meta sar il-kuntratt missier il-mara ghadda Lm5,000 lill-vendituri. Madankollu, qal "*jien ma nistax nghid jekk dawk il-flus kienux ta' missier il-mara jew taghna ",* peress li l-kunjatu u l-mara tieghu ma kienu jghidulu b'xejn. L-istess ghall-pagamenti li kienu jsiru - ma setax jghid jekk dawn sarux mill-kunjatu jew minn martu peress li kienu gja separati. Hu spjega li fis-26 ta' Awwissu 1998 hu u martu bieghu proprjeta` li kellhom f'Santa Venera (**DOK DM4**), **(Prezz ta' Lm18,000)** u "*l-flus kollha li dderivaw mill-bejgh hadithom f'idejha l-mara u ma nafx x'ghamlet bihom."*

"Fir-rigward is-somma ta' Lm5,700 ghal zewg *containers* ta' *stock*, spjega li l-attur ukoll jiggestixxi negozju tieghu fil- Hamrun, u generalment il-*containers* kienu jkunu mhallta, sija bl-affarijiet li kien jordna ghall-hanut taghhom, kif ukoll bl-affarijiet li kien jimporta ghan-negozju tieghu personali. Barra minn hekk, kien ikun hemm ordnijiet ghan-negozji ta' zewgt itfal ohra ta' l-attur, wiehed b'negozju b'affarijiet dekorattivi tal-Milied u tifla li b'negozju ta' *haberdashery.*

"In-negozju tal-konvenut kien ghall-affarijiet tat-tfal u ghalhekk bilfors hass li ghandu jirrimarka fir-rigward il-kontenut tal-*containers* **(Dok PJ4)** fejn hemm indikat *"lights and lighting fittings thereof"* peress li fl-opinjoni tieghu din zgur ma kenitx merkanzija mahsuba ghall-hanut taghhom.

"Ghal darb'ohra **f'Dok PJ5** hemm indikat *"insect killer"* u *"refrigerator"* u **f'Dok PJ13** hemm indikat *"ironing boards"* u *"irham"* li wkoll zgur ma kienux importati ghall-hanut taghhom.

"Huma kien jaghmlu ordnijiet ghall-hanut taghhom forsi darbtejn fis-sena u kull darba kienu jaqsmu l-*container* li kien jordna l-attur. Sakemm issepara qatt ma gie nfurmat li l-attur kien hallas ghal xi *"container".* Xi zmien wara kien skopra li kien hemm garaxx f'Rahal Gdid u l-kontijiet tad-dawl u l-ilma kienu registrati fuq ismu bla ma jaf xejn fuqu.

2Esebixxa *statement* bankarju (**DOK DM5**) ta' *overdraft facility* tal-kumpanija li juri li fl-20 ta' Ottubru 1998 zbankaw Lm4,405.57 li jghid li ntuzaw biex jhallsu ghall-*container* li kien gie ordnat dak ix-xahar u li mbaghad wasal f'Novembru 1998. Dan il-*container* inhatt in parti fir-residenza tal-attur u l-merkanzija ma ingabitx fil-hanut.

"Esebixxa zewg cekkijiet (**DOK DM7** u **DM8**) datati rispettivament 2-2-1996 fl-ammont ta' Lm220 u iehor datat 14-7-1998 fl-ammont ta' Lm558 pagabbli lil UCIM fuq il-vettura Hyundai biex juri li ma kienx minnu li missier il-mara kien ihallashom.

"Xehed **Carmelo Mamo**, missier il-konvenut[13] u qal li t-tifel tieghu u martu kellhom mezzanin Santa Venera fi Triq il- Parilja u li kienu bieghuh ftit qabel ma xtraw il-post 7, Triq Censu Borg, Hamrun. Wara li ghamel xi xahrejn jghix mal- genituri tal-mara tieghu, it-tifel kien mar jghix mal-genituri tieghu fejn baqa'.

"Qal li fit-13 ta' Awwissu 1993 il-kumpanija tieghu MGS Limited hallset lill-konvenut is-somma ta' Lm6,000 peress li kien talab li jigi likwidat sehmu fil-kumpanija, liema flus intuzaw biex inxtrat il-karozza Hyundai DAV 695 meta hu kien qabad Lm2,500 ghall-*deposit* fuq il-karozza.

"Meta David issepara, u mar jghix maghhom id-dar ma kellux flus u din il-karozza kienet ghadha ma thallsitx kollha b'diversi kambjali mhux imhallsa u allura hu gie kostrett biex ihallas minn butu stess il-kambjali li kien ghad fadal. Hu kien ta cekk lil David bl-ammont ta' Lm340 biex ihallas ghal dan l-iskop u dan meta kien ghadu qed jghix mal- genituri tal-mara tieghu. Meta mbaghad mar jghix ghand il-genituri tieghu hu (missieru) kompla jhallas il-pagamenti ghall-karozza (*vide* **Dok CM6** sa **Dok CM19**).

"Wara dawn il-pagamenti l-karozza giet kollha mhallsa u tal-Fiat hargu l-avviz li ibnu setgha ibieghha (Dok CM20). B'kollox hallas l-ammont ta' Lm836. Mhuwiex veru li l-attur hallas ghal dawn il-pagamenti hu.

"Meta ibnu u martu xtraw il-post f'Santa Venera hu kien ghenhom finanzjarjament u kien tahom xi Lm9,000 sabiex jixtru l-proprjeta`. Hu fil-fatt kien prezenti dakinhar tal- kuntratt u kien ghadda hu stess dawn il-flus lis-sidien tal- fond ta' Santa Venera.

"**Paul Gambina,** in rapprezentanza tal-Bank of Valletta[14] esebixxa *statements* ta' l-*overdraft account* numru 13811563024 f'ise*m D & D Mamo Company Limited* mill-1 ta' Mejju 1995 sal-15 ta' Dicembru 1998 **(Dok PGA)**.

"Esebixxa wkoll *internal voucher* li juri li ngibed l-ammont ta' Lm4,405.57 fl-20 ta' Ottubru 1998. Ikkonferma wkoll li thallas mill-kont l-ammont ta' Lm5,506.88 pagabbli lil *Cagi* (LIT 26.681 miljun).

"**In kontro ezami** qal li l-pagamenti murija fuq dokumenti PGE 1, 2 u 3 datati 13 ta Gunju 1997 hargu minn kont iehor bil-*customer's name Joseph Pisani.* Dan il-pagament ta' Lm3,009.95 f'liri taljani gie sbankat mill-kont li hu muri bl-i*statement* a fol. 80 f'isem Joseph Pisani.

"Xehed **Saviour Desira,**[15] *accountant* tal-kumpanija *D & D Mamo Company Ltd*., fir-rigward l-andament u l-attivita' tal- kumpanija D & D

[13] Affidavit a fol. 183 *et.seq.* tal-process.
[14] Xhieda quddiem din il-Qorti kif diversament preseduta fis-seduta tas-26 ta' April 2005 a fol 304 *et.seq.*tal-process.
[15] Xhieda quddiem din il-Qorti kif diversament preseduta fis-seduta tat-12 ta' Jannar 2005 a fol 265 *et.seq.*tal-process.

Mamo Company Ltd., ghall-ewwel ftit snin, sa bejn wiehed u iehor is-sena 1997, il-kumpanija kienet miexja sew, izda mis-sena 1998 'l quddiem il-pozizzjoni finanzjarja ma kenitx daqshekk tajba u anke l-Bank beda jigri wara l-azzjonisti biex ihallsu.

"L-assi fissi tal-kumpanija kien jikkonsisti fl-attrezzaturi tal- hanut u xi van li kien inxtara, waqt li l-assi kurrenti kienu jikkonsistu fl-istokk li kien mghammar bih l-istess hanut. Sakemm baqa' involut hu bhala *accountant* ta' l-imsemmija kumpanija, u cioe` sa 2001, jaf li l-attur Joseph Pisani kien garanti solidali mal-kumpanija D & D Mamo Company Ltd., u jaf li meta l-pozizzjoni finanzjarja saret xi daqsxejn imwera kien jitkellem hu, kemm mal-Bank u kemm mal- persuni li minn ghandhom kien inxtara l-van, u dan sabiex jikseb iz-zmien u jasal f'arrangament halli jkun jista' jsir il- hlas.

"F'dak iz-zmien il-konvenuti kienu bieghu d-dar matrimonjali taghhom fi Triq il-Parilja Santa Venera biex mir-rikavat ikunu jistghu jaqtghu d-djun tal-Kumpanija. Kien hemm ukoll problema mad-Dipartiment tat-Taxxa tal-Valur Mizjud u jaf li l-attur wasal f'arrangament maghhom u hallas il-pendenzi mad-Dipartiment tat-Taxxa ghal Valur mizjud. Qal li parti mill-*accounts* tal-kumpanija jinsabu ghand l-awditur precedenti u cioe` John Zammit u parti ghand l-ahhar awditur u cioe` Simon Vella.

"Xehed ukoll **John Zammit**,[16] *accountant* u awditur tal- *Kumpanija D & D Mamo Ltd* sas-sena 1998 u esebixxa kopja ta' l-*accounts* tal-Kumpanija ghas-sena 1998 (**Dok JZA**). Qal li gharaf il-firma tieghu fuq **Dok DM2** f'pagna 174 tal-process, liema Dokument jirreferi ghat-trasferiment ta' l-ishma fil-Kumpanija D & D Mamo Ltd., minn David Mamo favur il-mara tieghu Donatella Mamo.

"**(B) Sorte**

"Il-pretensjoni tal-attur skont il-kawzali indikati fic-citazzjoni huma s-segwenti:-

"i. Lm6,000 in konnessjoni mal-akkwist tal-fond 7 Triq Censu Borg, il-Hamrun.[17]
"ii. Lm13,000 ghat-twaqqiegh u kostruzzjoni mill-gdid tal-fond.
"iii. Lm4,400 li thallsu lill-vendituri tal-fond imsemmi b'surroga.
"iv. Lm5,500 ghax-xiri ta' vettura Hyundai DAV- 695
"v. Lm6,000 ghax-xiri ta' *stock* ghall-gestjoni tal-hanut 221 High Street, Hamrun.

"Riferibbilment ghax-xiri tal-fond il-Hamrun, qal li hallas Lm5,000 fi flus kontanti fuq il-kuntratt, kif ukoll Lm200 ghall-fidi tac-cens u Lm800

[16] Xhieda quddiem din il-Qorti kif diversament preseduta fis-seduta tas-26 ta' April 2005 a fol 313 *et.seq.*tal-process.
[17] Riferibbilment ghax-xiri tal-fond il-Hamrun, l-attur kien xehed li hallas Lm5,000 fi flus kontanti fuq il-kuntratt, kif ukoll Lm200 ghall-fidi tac-cens u Lm800 spejjez tal-kuntratt.

spejjez tal-kuntratt. It- Lm13,000 bilanc tal-prezz kellu jithallas lill-vendituri fi zmien sentejn u nofs, minghajr imghax.

“**(C) Apprezzament tal-Provi**

“Il-Qorti sejra taghti konsiderazzjoni biss lil dawn l-ammonti li jifformaw il-kawzali f' din il-vertenza.

“Ikkunsidrat li l-konvenut qed jeccepixxi li qatt ma ha self mill-attur, u li l-flus li qed jissemmew li harighom l-attur kienu nhargu mill-komunjoni tal-akkwisti ezistenti bejnu u martu.

“F'dan l-istadju l-Qorti taghmel tajjeb li tosserva li jirrizulta mill-provi li David u Donatella Mamo sseparaw *de facto* f'Jannar 1999. Il-versamenti li huma mertu ta' dawn il-proceduri saru fis-sena 1998 u qabel. *Inoltre*, ghalkemm il-konvenut jghid li qatt ma silef flus, jirrizulta mill-provi, kif ser jigi kkonstatat iktar ‘il quddiem, li l-versamenti fuq ix-xiri tad-dar bilfors saru bil-konsapevolezza tal-konvenut.

“F'kaz bhal dan, il-Qorti bilfors ser ikollha tirrepeti l-insenjament tal-Qrati taghna dwar il-kriterji applikabbli ghall-apprezzament tal-provi meta dawn huma konfliggenti.

“*In linea* generali, meta gudikant jigi biex iqis il-kumpless tal-provi li jitressqu ghall-konsiderazzjoni tieghu sabiex fuq dawk il-provi jaghti decizjoni, il-kriterji tal-konsiderazzjoni tal-provi li fuqhom ghandu jsawwar id-decizjoni tieghu ghandhom ikunu l-kredibbilta` u l-verosimiljanza.

“Il-Qorti tal-Appell (Sede Inferjuri) fis-sentenza taghha fil-kawza “***Borg vs Bartolo***” moghtija fil-25 ta` Gunju 1980 ipprecizat – *“jekk dawk l-ispjegazzjonijiet humiex verosimili fic-cirkostanzi svarjati tal-hajja".*

“In tema legali, jigi osservat li huwa principju assodat fil-gurisprudenza li f’ kaz ta’ zewg verzjonijiet diametrikalment opposti u li jkunu plawsibbli jew possibbli, dan jiffavorixxi l-konvenuti in bazi ghal principju li *onus probanti incumbit ei qui dicit non ei qui negat*. Huwa l-attur li jrid jipprova l-fatti minnu premessi u allegati fic-citazzjoni. Tajjeb li qabel xejn jigi puntwalizzat il-principju illi l-piz tal-prova huwa mixhut fuq min jafferma fatt, u mhux fuq min jinnegah.

“Min-naha l-ohra pero’, il-grad ta’ prova rikjest fil-kamp civili, b’differenza minn kawzi kriminali fejn il-ligi tesigi li l-prova tal-htija ghandha tirrizulta minghajr dubju ragonevoli, fil-kamp civili huwa bizzejjed li jkun hemm certezza morali f’ mohh il-gudikant. Din c-certezza morali rikjesta f’kawzi civili hija l-effett tal-bilanc tal-probabbiltajiet. Mera possibbilta’ mhux sufficjenti biex tirradika r-responsabbilta` civili. (**“*Caruana vs Laurenti*”** – Prim’ Awla tal-Qorti Civili – 8 ta` April 1994 ; ***“Borg vs Manager ta` l-Intrapriza tal-Halib”*** – Prim’ Awla tal-Qorti Civili – 17 ta` Lulju 1981; **“*Vassallo vs Pace*”** –

Vol.LXX.II.144 u ***"Zammit vs Petrococchino"*** – Appell Kummercjali – 25 ta\` Frar 1952).

"Jinsab ravvisat fid-decizjoni fl-ismijiet "***Farrugia vs Farrugia***"*,* deciza minn din il-Qorti diversament presjeduta fl-24 ta' Novembru 1966, li *"l-konflitt fil-provi huma haga li l-Qrati jridu minn dejjem ikunu lesti ghaliha. Il-Qorti ghandha tezamina jekk xi wahda miz-zewg verzjonijiet, fid-dawl tas-soliti kriterji tal-kredibbilta' u specjalment dawk tal-konsistenza u verosimiljanza, ghandhiex teskludi lill-ohra, anke fuq il-bilanc tal-probabbiltajiet, u tal-preponderanza tal-provi, ghax dawn, f'kawzi civili, huma generalment sufficjenti ghall-konvinciment tal-gudikant"*.

"Fil-kamp civili ghal dak li hu apprezzament tal-provi, il-kriterju ma huwiex dak jekk il-gudikant assolutament jemminx l-ispjegazzjonijiet forniti lilu, imma jekk dawn l-istess spjegazzjonijiet humiex, fic-cirkostanzi zvarjati tal-hajja, verosimili. Dan fuq il-bilanc tal-probabbiltajiet, sostrat baziku ta' azzjoni civili, in kwantu huma dawn, flimkien mal-preponderanza tal-provi, generalment bastanti ghall-konvinciment. Ghax kif inhu pacifikament akkolt, ic-certezza morali hi ndotta mill-preponderanza tal-probabbiltajiet. Dan ghad-differenza ta' dak li japplika fil-kamp kriminali fejn il-htija trid tirrizulta minghajr ma thalli dubju ragjonevoli (**Vol. XXXVI P I p 319**).

"Kif kompla jinghad fl-imsemmija kawza "**Farrugia vs Farrugia**", *"mhux kwalunkwe tip ta' konflitt ghandu jhalli lill-Qorti f'dak l-istat ta' perplessita' li minhabba fih ma tkunx tista' tiddeciedi b'kuxjenza kwieta u jkollha taqa' fuq ir-regola ta' in dubio pro reo".*

"Kif intqal mill-Qorti fil-kawza "**Aquilina vs Farrugia**", deciza fit-28 ta' Gunju 2001, "*Illi fil-fatt huwa wkoll principju assodat fil-gurisprudenza taghna illi l-verosimiljanza hija forma ta' korroborazzjoni".*

"Il-*causa petendi* hija l-allegat self *brevi manu* lill-konvenut, filwaqt li l-oggett tal-kawza, tikkonsisti fit-talba ghar-restituzzjoni tas-somma mislufa mill-konvenut bhala d-debitur tal-attur.

"Min jallega jrid jipprova – qui allegat probat." Hu principju assodat fil-gurisprudenza li f'kaz ta' zewg verzjonijiet diametrikament opposti u li jkunu plawsibbli jew possibbli dan jiffavorixxi l-konvenuti in bazi ghal principju li *onus probandi incumbit ei qui dicit non ei qui negat*."(Ara "***Frank Giordmaina Medici et vs William Rizzo et*"** (deciza PA - 28/04/2004). Anzi f'kaz li l-attur jonqos li jipprova dak minnu allegat, jibqa' dejjem jimpera l-principju *'actore non probante reus absolvitur'.* Ara wkoll is-sentenza tal-31 ta' Jannar 2007 fl-ismijiet "**MiddleSea Insurance p.l.c. vs Rudolph Spiteri"** (Cit. Nru. 1168/03FS) li fiha gabra ta' decizjonijiet fuq dan l-aspett).

"Fil-kaz odjern gew esebiti diversi dokumenti apparti x- xhieda prodotti miz-zewg partijiet. Bl-applikazzjoni tal-principji fuq enuncjati, jispetta lill-

attur li jressaq prova tas-self li jallega li ghamel favur il-konvenuti. Jekk dan jirrizulta ppruvat, il-piz tal-prova li l-flejjes li ntuzaw kienu realment flus li kienu jappartjenu lill-konvenuti jinkombi fuq David Mamo in kwantu li Donatella Mamo ammettiet it-talba.

“Ikkonsidrat ukoll li l-fatti li taw lok ghal din il-kawza sehhew f'ambitu ta' diffikultajiet personali li kienu qed jizviluppaw bejn il-konvenuti li sahansitra wassluhom sabiex huma jisseparaw *de facto* u jistitwixxu proceduri legali ta' separazzjoni quddiem il-Qorti tal-Familja. L-atturi huma l-genituri ta' Donatella Mamo u huwa mistenni li riedu jghinu kemm lil binthom u anke lil zewgha almenu qabel ma bdew il-problemi serji bejn il-koppja. Il-konvenut jallega li din il-kawza hija stratagemma ohra b'zieda ma' ohrajn sabiex jigi pprivat minn sehemu mill-komunjoni tal-akkwisti. Isemmi per ezempju, it-trasferiment tal-ishma registrati fuq ismu u l-eventwali tnehhija tieghu mill-kariga ta' Direttur tal-kumpanija D & D Mamo Limited. Dan kollu hu ta' rilevanza f'kawza ta' firda. F'din il-kawza, il-Qorti ghandha l-kompitu biss li tevalwa l-provi imressqa fid-dawl tal-principji mghallma.

“Il-Qorti ser tindirizza l-kapijiet li huma l-kawzali ta' din il-kawza wiehed wiehed.

“**Proprjeta` Immobbli**

“Il-pretensjoni tal-atturi fir-rigward jammonta ghal Lm23,400.

“Il-konvenut stess ammetta li kien l-attur li hallas Lm5,000 lill-vendituri fuq ix-xiri tal-fond f'Censu Borg Street meta xehed "*dakinhar meta sar il-kuntratt missier il-mara ghadda Lm5,000 lill-vendituri."* Madankollu, qal ukoll *"jien ma nistax nghid jekk dawk il-flus kienux ta' missier il-mara jew taghna".* Dwar il-pagamenti li kienu jsiru mensilment, ma setax jikkonferma jekk dawn sarux bi flus l-attur jew ta' martu ghaliex dawn komplew wara li nfired minn martu.

“Ukoll kien hemm diversi xhieda li kkonfermaw li kien l-attur li hallas l-ammont ta' Lm5,000 fuq il-kuntratt. Il-Qorti tirreferi ghal **Marlene Persiano** (a fol.117) li xehdet ukoll li dejjem kien hu li hallas ghal kollox. Xi drabi hallas permezz ta' cekk u dawn kienu kollha f'ismu. Dan gie kkonfermat mix-xhud l-iehor **Avertano Callus** li afferma li kien ircieva s-somma ta' Lm12,000 bhala parti mill-prezz tal-bejgh minn ghand l-attur Joseph Pisani. Dan minbarra Lm200 imghaxijiet li kien hallas hu wkoll. Zewg hutu bniet kienu wkoll ircevew is-somma ta' Lm6,000 bejniethom minghand l-attur.

“In**-Nutar Francis Micallef** xehed li l-attur diversi drabi kien ghamel pagamenti ghall-konjugi Mamo anke permezz ta' pagamenti b'surroga. Saru wkoll diversi noti ta' privileggi. (**Dok PJ15** a fol. 85 hu ezempju ta' pagament b'surroga li sar fis-27 ta' Awwissu 1999*).*

“A fol. 96 tal-process jinsab esebit Att iehor datat is-16 ta’ Novembru 2001 fejn ghal darb’ohra l-attur hallas *de proprio* b’surroga tad-drittijiet is-somma ta’ Lm2,600.

“Spjega ukoll li l-attur dejjem hallas b’surroga ta’ drittijiet id-dejn li kellhom mal-Bank David u Donatella Mamo.

“Dwar l-ammont ta' Lm200 imhallas ghax-xiri tad-*directum dominium,* Marlene Persiano kkorroborat ix-xhieda tal-attur li hallas dawn l-ammonti hu stess meta qalet li d-direttarja saqsietu quddiemha jekk kienx "*ser ihallashomlhom hu".*

“Il-konvenut qal li hu u martu kienu appena bieghu proprjeta` ghall-prezz ta' Lm18,000 (**DOK DM4** datat is-26 ta' Awwissu 1998). Ghalkemm hu minnu li r-rikavat minn dan il-bejgh kien ta' Lm18,000, u li dan hu l-istess ammont indikat bhala l-prezz ta' xiri tal-fond f'Censu Borg Street, il-prezz ta' xiri ta' dan l-ahhar fond ma thallasx kollu fuq il-kuntratt. Lm5,000 biss thallas *piu'* Lm200 ghall-fidi tac-cens.

“Dwar ir-rikavat tal-bejgh tal-ewwel proprjeta` taghhom, il-konvenut jghid biss li hadithom martu u "*ma nafx x'ghamlet bihom."* Wiehed jippretendi li kien ikun iktar akkurat f'dak li gara minn ammont daqshekk sostanzjali. Il-provi dokumentarji esebiti bhala **DOK PGA** a fol 274 li l-ghada tal-kuntratt ta' bejgh sar depozitu fil-kont tal-kumpanija fl-ammont ta' Lm26,000 u sussegwengtement fit-28 ta Awwissu 1998 gew sbankati Lm15,129.

“Il-konvenut kien xehed ukoll li kien sar depozitu ta' Lm5,000 fuq il-konvenju ta' bejgh tal-proprjeta` taghhom u a fol 271 (**DOK PGA**) jidher li hemm depozitu f'dan l-ammont.

“Madanakollu l-istess konvenut jammetti fin-nota ta' sottomissjonijiet dettaljata tieghu li "*ma giex spjegat fejn marru dawn il-flus"* b'riferenza ghall-ammont zbankat mill-kont tal-kumpanija fit-28 ta' Awwissu 1998.

“Din il-Qorti hija konxja ferm tar-raggiri u manuvri li gieli jigu ezercitati bejn il-konjugi proprju meta l-inkwiet bejniethom jibda jberraq sew u tista' tifhem il-perplessita' tal-konvenut meta gie rinfaccjat b'zbank ta' tali portata. Hu u martu infirdu fattwalment f'Jannar 1999 u dawn il-flejjes gew zbankati f'Awwissu 1998, biss ftit xhur qabel meta forsi kien beda s-'*suspect period'*. Izda kull prova dwar min zbanka, u dwar ir-regolarita' jew skop tal-izbank, u dwar x'seta' sar mill-flus ghandha ssir fil-kawza ta' separazzjoni ghaliex quddiem din il-Qorti, ma tressqux provi bizzejjed li juru li dawn l-ammonti ntuzaw ghax-xiri tal-fond fi Triq Censu Borg. Jispetta lil min zbankahom biex jaghti rendikont lill-konjugi f'kawza ta' separazzjoni fejn jigu likwidati l-krediti reciproci tal-mizzewgin.

“Huwa minnu li terzi jistghu jaghmlu pagamenti ghan-nom tad-debitur u f'tali kaz hafna drabi jkun difficli jekk mhux impossibbli ghal min

jeffettwa l-pagament biex jipprova li hareg il-flus minn butu. Il-kaz odjern hu differenti in kwantu li l-attur gab prova li hallas hu d-depozitu ta' Lm5,000 kif ukoll esebixxa att ta' hlas u surroga fis-somma ta' Lm4,400 lill-vendituri (**DOK PJ15**) fejn hemm mitkub "*Il-komparenti Joseph u Jane konjugi Pisani qeghdin ihallsu de proprio lill-(vendituri)....Lm4,400 akkont tal-bilanc tal-prezz tal- fond...*"[18]. Fid-dawl ta' dawn il-provi, l-*onere* waqa' fuq il-konvenut li jipprova li l-pagamenti saru mill-flus tal-komunjoni - liema prova ma ghamlux.

"Mal-att ta' surroga imsemmi, l-attur esebixxa ricevuta ta' Lm2,000 rilaxxjata minn Marlene Pisani (**DOK PJ16**).

"**Esebixxa wkoll DOK PJ 17**. Riferibbilment ghall-kreditu ta' Lm14,795 (DOK PJ17) (fol 88) il-konvenut qal li d-dokument D anness mieghu juri biss Lm5,612 u ma hemmx spjegazzjoni dwar il-bilanc ta' Lm9,183. Dan id-dokument u Att Notarili fejn gew tranzuntati tliet dokumenti A, B u C li jirrigwardaw spejjez li allegatament intefqu mill-konjugi Pisani fil-proprjeta` tal-konvenuti. Dawn l-ispejjez jammontaw komplessivament ghal Lm14,795 u cioe`, jeccedu s-somma pretiza ta' Lm13,000.

"Dwar dawn id-dokumenti, huma skritti *a mano* u jelenkaw diversi spejjez konnessi ma' xoghol u *mano d'opera*, hlas ta' imghax lil "Callus", fidi ta' cens (Lm200) u *capital gains tax (15/9/98).*

"Rigward l-ammont ta' Lm13,000 l-attur qal li hallas din is-somma ghall-kostruzzjoni. Il-konvenut jikkoncedi li l-fond f'Censu Borg Street inxtara biex jigi zviluppat izda jinnota li l-uniku prova li saret kien li l-attur kien jghaddi l-flus u mhux li kien ihallashom minn butu (nota a fol.391 para 19).

"Il-Qorti ma taqbilx mal-argument li l-attur ghandu jipprova minn fejn gab il-flus. Ma hemmx xi allegazzjoni li l-attur kien sprovvist minn finanzi *de proprio*. Galadarba hu anke koncess mill-konvenut li l-pagamenti nhargu mill-attur, jispetta lill-konvenut li jgib prova sal-grad rikjest mil-Ligi li l-pagamenti saru minn flus il-konvenuti. Il-Qorti ma tistax teskludi l-ipotesi li l-izbank seta sar minn Donatella Mamo, u li dawn kienu qed jintefqu fuq il-fond. Izda Donatella Mamo lanqas giet prodotta biex tixhed *viva voce* u lanqas jirrizulta min, effetivament zbanka l-flus mill-Bank. *Del resto*, **Saviour Desira,** l-accountant tal-kumpanija D & D Mamo Limited xehed li "*f'dak iz-zmien il-konvenuti kienu bieghu d-dar matrimonjali taghhom fi Triq il-Parilja Santa Venera biex mir-rikavat ikunu jistghu jaqtghu d-djun tal- Kumpanija."* Mhux il-kompitu ta' din il-Qorti li taghmel indagni approfondita fis-sitwazzjoni finanzjarja tal-kumpanija izda taqbel mal-konvenut li ghandu jesigi rendikont dettaljat minn martu u anke mill-awditur u *accountant* tal-kumpanija tal-operat tan-negozju.

[18] Fol. 85

“Fid-dawl tal-premess ser tilqa' t-talbiet attrici ghas-somma ta' Lm5,000 li thallset fuq il-kuntratt, Lm13,000 spejjez, u Lm4,400 li thallset b'surroga. Dan ta’ l-ahhar jirrizulta mid-dokument esebit a fol. 85 kif korroborat mix-xhieda tan-Nutar Micallef u tal-vendituri Callus li kollha affermaw li l-hlasijiet akkont tal-prezz ta' bejgh tal-appartament kienu jsiru minn Joseph Pisani - b'kollox Lm22,500 - €52,410.90.

“**<u>Vettura</u>**

“Fir-rigward tal-ammont ta’ **Lm5**,**500** ghax-xiri tal-vettura Hyundai DAV – 695, l-attur jghid li ghadda Lm3,000 fi flus kontanti lil bintu izda ma tezistix prova attendibbli jekk dan il-pagament realment sarx. F'dan il-kaz l-attur kien vag dwar il-provenjenza tal-ammont peress li xehed li ma kellux 'record' minn fejn gab din is-somma.

“*Inoltre* l-Qorti tqis li x-xhieda tal-attur ma kenitx konsistenti specjalment meta gie rinfaccjat bil-fatt li l-konvenuti kienu hallsu Lm2,400 ghax-xiri tal-vettura. Ix-xhieda tieghu hi kkontestata minn missier il-konvenut li xehed li kien hallas *de proprio circa* Lm836 f'kambjalijiet fuq il-vettura. Il-konvenut, da parti tieghu, ipprezenta f'*cheque images* sostnuti minn *statements* bankarji li jippruvaw li saru pagamenti mill-kumpanija D & D Mamo Ltd. Dan kollu jikkontradixxi t-tezi tal-attur li hallas il-prezz kollu ghajr ghal "erba' kambjalijiet."

“Rinfaccjata b'tali konfliggenza mill-provi, il-Qorti tqis li l-attur ma rnexxielux jipprova sal-grad rikjest mil-Ligi li ghamel il-versamenti reklamati fuq il-vettura. *Inoltre* b'referenza ghall-kambjali esebiti a fol. 129 sa fol. 132 tal- process, jidhru biss l-ismijiet tal-konvenuti David Mamo u Donatella Mamo u ghalhekk ma tezistix l-icken prova li dan il-hlas sar mill-attur Joseph Pisani.

“**<u>Xiri ta' Stock</u>**

“L-attur qed jitlob ukoll ir-rifuzjoni tal-ammont ta' Lm6,000 li jghid li hallas biex gab zewg *containers* merkanzija ghan-negozju gestit mill-konvenuti.

“Il-Qorti ser taghmel is-segwenti osservazzjonijiet f'dan ir-rigward.

“L-ewwel nett jidher li n-negozju in kwistjoni kien gestit minn kumpanija, *D & D Mamo Limited* u mhux mill-konvenuti fil-kwalita' personali taghhom. Ghaldaqstant jekk l-attur verament avvanza xi flus, dan ghamlu favur il-kumpanija u mhux favur il-konvenuti personalment. Il-Qorti ghaldaqstant tikkondividi t-tezi tal-konvenut imressqa minnu minghajr pregudizzju.

“Fit-tieni lok David Mamo lanqas hu azzjonist izjed f'din il-kumpanija wara li ttrasferixxa (volontarjament jew altrimenti inkonsapevolment) l-ishma tieghu u sahansitra tnehha mill-kariga li kellu bhala Direttur. *Multo magis* m'ghandux iwiegeb ghal dan il-kreditu pretiz specjalment

konsiderando li l-merkanzija baqghet fil-pussess tal-kumpanija li kienet gestita minn martu u fejn l-attur ukoll intrometta ruhu wara li l-konvenuti nfirdu.

“Fit-tielet lok, it-talba attrici ma treggix in kwantu jirrizulta mill-provi prodotti, u minn dokumenti bankarji li l-kumpanija tal-konvenuti kienet hallset ghax-xoghol migjub fis-sena 1998. (Ara **DOK DM5** u **DM6** a fol. 179 u 180). *Inoltre* ghalkemm l-attur gab prova ta' hlas fuq *container* minnhom, il-Qorti fehmet li kien igib *containers* ta' merkanzija ta' spiss (kwazi kull xahar) peress li kien fin-negozju wkoll, u ma hemm l-ebda prova li dan il-hlas partikolari kien sar ghall-merkanzija diretta ghan-negozju tal-konvenuti. L-attur kompla jsahhah id-dubji riskontrati mill-Qorti, qal li x-xoghol tal-konvenuti kien jidhol f'*groupage container*. *Inoltre* ma kienx konsistenti ghaliex l-ewwel qal li x-xoghol kollu thatt fin-negozju tal-konvenuti, imbaghad biddel il-verzjoni u ammetta li gab ix-xoghol fl-istabbiliment tieghu. B'zieda ma' dan jirrizulta li parti mill-kontenut tal-*container* minnhom huwa ta' generu differenti minn dak li kienu jinnegozjaw fih il-konvenuti. Ghalhekk il-Qorti tqis li l-verzjoni tal-attur mhijiex attendibbli u mhix ser takkolji din id-domanda.

“Fid-dawl tal-provi prodotti, il-Qorti hi tal-fehma li l-attur ma irnexxielux jipprova l-krediti kollha minnu pretizi sal-grad rikjest mil-Ligi. Jezisti konflitt bejn iz-zewg verzjonijiet, u filwaqt li t-tezi tal-atturi hija aktar attendibbli fir-rigward tal-pagamenti konnessi mal-akkwist tal-immobbli, kif anke kkorroborat mix-xhieda u dokumenti prodotti, l-istess ma jistax jinghad fir-rigward tal-krediti l-ohra vantati ghar-ragunijiet fuq spjegati.

“**Ammissjoni ta' Donatella Mamo**

“Donatella Mamo ammettiet it-talbiet attrici in kwantu li dawn jolqtu sehemha mill-komunjoni tal-akkwisti ezistenti bejnha u bejn David Mamo. Hi ma xehditx f'dawn il-proceduri izda galadarba ammettiet minghajr l-ebda kwalifika u riserva, il-Qorti m'ghandhiex triq ohra ghajr li takkolji t-talbiet <u>kollha</u> fil-konfront taghha.

“In kwantu li s-sehem spettanti lill-konvenuta hu ta' nofs (1/2) l-attiv u l-passiv tal-komunjoni, il-Qorti ser tillikwida dak minnha dovut f'nofs (1/2) l-ammont pretiz mill-atturi u cioe` fis-somma ta' tlettax-il elf, tliet mija u tlieta u disghin ewro (€13,390) li jirrapprezenta nofs (1/2) l-ammont ta' Lm11,500 mitlub ghax-xiri tal-vettura Hyundai u ta' *stock* tan-negozju. Din is-somma hija dovuta minn Donatella Mamo wahidha u mhux bhala dejn tal-komunjoni ga ezistenti bejnha u bejn David Mamo.

“**III. <u>KONKLUZJONI.</u>**

“Illi ghalhekk ghal dawn il-motivi, din il-Qorti, **taqta’ u tiddeciedi**, billi fil-waqt li **tilqa'** l-eccezzjonijiet tal-konvenut David Mamo in kwantu li huma kompatibbli ma' din is-sentenza, u fid-dawl tal-**ammissjoni** ta' Donatella Mamo, tipprovdi dwar it-talbiet attrici billi :-

"1. **Tilqa' l-ewwel talba in parte billi** tikkundanna lill-konvenuti David u Donatella Mamo li jirrifondu lill-atturi s-somma ta' tnejn u hamsin elf, erba' mija u ghaxar ewro u disghin centezmu (€52,410.90) *oltre* l-imghax legali mid-data ta' din is-sentenza, in konsiderazzjoni mal-infieq konness max-xiri, twaqqiegh u bini tal-fond 7 Censu Borg Street, Hamrun, filwaqt li **tikkundanna lill-konvenuta Donatella Mamo wahidha** sabiex thallas minn sehema mill-assi tal-komunjoni tal-akkwisti ga ezistenti bejnha u bejn David Mamo s-somma ta' tlettax-il elf, tliet mija u tlieta u disghin ewro (€13,393) (ga Lm5,750) li jirrapprezenta nofs (1/2) l-ammont ta' Lm11,500 li hu l-import mitlub mill-atturi ghax-xiri tal-vettura Hyundai DAV-695 kif ukoll ghax- xiri ta' *stock* ghall-hanut gestit f' 221, High Street, Hamrun u dan ukoll bl-imghax legali mid-data tas-sentenza.

"L-ispejjez jithallsu kwantu ghall-kwart (1/4) mill-attur, nofs (1/2) minn Donatella Mamo u kwart (1/4) minn David Mamo."

RIKORS TAL-APPELL atturi appellanti (18.03.2014):

3. L-atturi ħassew ruħhom aggravati bis-sentenza tal-ewwel Qorti u għalhekk interponew dan l-appell minnha. L-aggravji tagħhom huma s-segwenti:

(i) Fl-ewwel lok isostnu li s-somma ta' Lm13,000 tirrappreżenta l-bilanċ dovut għax-xiri tal-fond 7, Censu Borg Street, Ħamrun, u mhux parti mill-Lm14,795 stipulata fl-iskrizzjoni tal-privileġġ tal-11 ta' Diċembru 2000, kif ġie kkunsidrat mill-ewwel Qorti. Jargumentaw illi għalkemm l-ewwel Qorti kienet korretta meta ddeċidiet li huma kienu kredituri tal-konvenuti appellati għas-somma ta' Lm13,000 (bħala parti minn somma akbar), tali somma ma tirrappreżentax ħlas għat-twaqqigħ u l-kostruzzjoni tal-fond, liema somma għadha dovuta u hija kkawtelata permezz ta'

privileġġ, iżda hija dovuta għall-bilanċ imħallas minnhom lill-vendituri tal-fond.

(ii) Fit-tieni lok jilmentaw bil-fatt li l-ewwel Qorti irriteniet li ma rnexxilhomx jippruvaw li għamlu ħlasijiet għall-karozza Hyundai DAV-695. Jargumentaw illi ladarba l-kambjali kienu fil-pussess tagħhom, mela dawn ġew fil-pussess tagħhom għaliex effettivament għamlu l-ħlas lill-UCIM Ltd, bl-istess mod illi meta kien missier il-konvenut David Mamo li ħallas xi kambjalijiet, dawn ġew fil-pussess tiegħu.

(iii) Fit-tielet lok jilmentaw bil-fatt li l-ewwel Qorti irriteniet li l-ammont dovut għall-merkanzija imħallsa u importata minnhom għan-nom tal-konvenuti ma ġietx suffiċjentement ippruvata. Huma invece jsostnu li ħareġ ċar mid-dokumenti annessi mal-affidavit tal-attur illi kien qed jimporta oġġetti għan-negozju tal-konvenuti (cioe` għall-ħanut li jbiegħ oġġetti tat-trabi) u li tali oġġetti bl-ebda mod ma kellhom x'jaqsmu man-negozju tal-atturi. Inoltre jħossuhom aggravati wkoll bil-fatt li l-ewwel Qorti irriteniet li tali self sar lis-soċjeta` D&D Mamo Ltd u mhux lill-konvenuti f'isimhom. Jispjegaw pero` illi huma kienu sellfu l-flus lil binthom u lil żewġha personalment biex dawn ikunu jistgħu itejbu n-negozju tagħhom. Ifakkru li l-għejxien ta' binthom u żewġha kien jiddependi fuq il-

ħanut tagħhom, u li għalhekk flok tawhom flus f'idejhom, għenuhom billi ħallsulhom għall-merkanzija u l-importazzjoni tagħha. Jenfasizzaw illi fl-aħħar mill-aħħar kienu qed jgħinu lill-konvenuti personalment u mhux lill-kumpanija.

(iv) Fir-raba' lok jilmentaw bil-fatt li l-ewwel Qorti ddeċidiet illi l-imgħax legali għandu jibda' jiddekorri mid-data tas-sentenza. Jargumentaw illi ladarba l-kawża kienet tirrigwarda somma likwidata u dovuta, iż-żmien li fih il-konvenuti naqsu milli jħallsu dak minnhom dovut m'għandhomx jaħdem kontrihom (l-atturi), u għandhom jiġu kkumpensati għal tali trapass ta' żmien bl-imgħaxijiet imposti bil-liġi.

<u>RISPOSTA TAL-APPELL tal-konvenut David Mamo (22.04.2014):</u>

4. Il-konvenut wieġeb biex jgħid li s-sentenza hija ġusta u timmerita konferma. Għall-aggravji tal-appellanti huwa wieġeb hekk:

(i) Fir-rigward ta' x'kienet tirrappreżenta s-somma ta' Lm13,000, ifakkar li fir-rikors ġuramentat tagħhom stess l-atturi ddikjaraw li tali somma ġiet żborsata minnhom "*għat-twaqqigħ u kostruzzjoni mill-ġdid tal-fond imsemmi*".

(ii) Dwar il-ħlasijiet li l-atturi jsostnu li għamlu fir-rigward tal-vettura Hyundai DAV-695 isostni li l-ewwel Qorti kienet korretta meta irriteniet li "*ma teżistix l-iċken prova li l-ħlas sar mill-attur Joseph Pisani".*[19]

(iii) Dwar l-istokk jargumenta illi l-uniku skop għaliex ġiet iffurmata s-soċjeta` D&D Mamo Ltd kien għall-ġestjoni tan-negozju tal-ħanut Donatella Baby Centre u għalhekk l-importazzjoni tal-oġġetti mill-atturi saret a benefiċċju tas-soċjeta` u mhux tagħhom. Ifakkar li appena faqqgħet is-separazzjoni bejnu bejn il-konvenuta binthom, l-atturi ħadu f'isimhom l-ishma tiegħu u bil-kompliċita` tal-konvenuta anke neħħewh minn direttur, biex b'hekk ħadu l-kontroll assolut tal-kumpanija ma' binthom.

(iv) Dwar l-imgħax isostni li kienet korretta l-ewwel Qorti meta ddikjarat li dan kellu jiddekorri mid-data tas-sentenza. Jaċċenna għall-fatt li:

(a) s-somma likwidata mill-ewwel Qorti hija kważi €30,000 anqas minn dik mitluba;

[19] *(Jiġi ppreċiżat li dan il-qorti qalitu fir-rigward tal-erba' kambjali* *__Dok PJ18 sa Dok PJ21__* *– fl-ammont kumplessiv ta' Lm440)*

(b) s-somma likwidata mhix debitu ta' natura kummerċjali;

(c) d-debitu kien inċert u illikwidu, u s-somma ġiet likwidata bis-sentenza u għalhekk l-imgħax għandu jiddekorri mill-ġurnata tal-likwidazzjoni tagħha;

(d) t-talba kienet immirata biex il-komunjoni tal-akkwisti bejnu u bejn il-konvenuta tiġi żvalutata b'mod li ma jipperċepixxi xejn, u allura tkun inġustizzja manifesta li hu jiġi kkundannat iħallas lill-ġenituri ta' martu imgħax fuq somma esaġerata.

<u>KONSIDERAZZJONIJIET TA' DIN IL-QORTI:</u>

5. L-atturi talbu li jiġi "rifuż" lilhom l-ammont kumplessiv ta' Lm34,900 allegatament misluf minnhom lill-konvenuti (li jiġu binthom u żewġha, illum separati *de jure* minn xulxin[20] u fiż-żmien li ġiet intavolata l-kawża, separati *de facto*). Skont ma jirriżulta mir-rikors ġuramentat tagħhom dan l-ammont ta' Lm34,900 sellfuh lill-konvenuti b'dan il-mod:

Lm6,000________in konnessjoni mal-akkwist tal-fond fil-Ħamrun
Lm13,000_______spejjeż għat-twaqqiħ u kostruzzjoni mill-ġdid

[20] Sentenza ta' separazzjoni 459/00NC "**<u>David Mamo vs Donatella Mamo</u>**" deċiża mill-Qorti Ċivili, Sezzjoni Familja, fl-1 ta' Frar 2016

tal-fond
Lm4,400________tħallsu lill-vendituri tal-fond b'surroga
Lm5,500________għax-xiri tal-vettura Hyundai DAV-695
Lm6,000________għax-xiri ta' stock għall-ġestjoni tal-ħanut

L-ewwel aggravju – *dwar x'jirrappreżentaw l-Lm13,000*

6. Is-somma pretiża mill-atturi fir-rigward tal-proprjeta` immobbli hija ta' Lm23,400 (Lm6,000 + Lm13,000 + Lm4,400).

7. Skont ma jirriżulta mill-kuntratt tal-akkwist tal-15 ta' Settembru 1998 fl-atti tan-Nutar Dr Francis Micallef, il-prezz tal-fond kien Lm18,000, li minnu l-vendituri irċevew Lm5,000 u ġie miftiehem li l-bilanċ ta' Lm13,000 kellu jitħallas fi żmien sentejn u nofs (2½) mingħajr imgħax f'pagamenti ta' mhux inqas minn Lm400 fix-xahar.

8. L-ewwel Qorti irriżultalha pruvat li in konnessjoni mal-imsemmi fond l-atturi effettivament ħallsu lill-vendituri Lm5,000 fuq il-kuntratt, ħallsu Lm13,000 in linea ta' spejjeż għal xogħlijiet li saru fil-fond, u ħallsu Lm4,400 lill-vendituri b'surroga. B'kollox għalhekk irriżultalha li ħallsu Lm22,400 li huma ekwivalenti għal **€52,410.90**[21].

9. L-ilment tal-atturi appellanti f'dan ir-rigward huwa limitatament

[21] Erronjament l-ewwel Qorti qalet li b'kollox jiġu Lm22,500 iżda dan jidher li huwa *lapsus calami* għaliex l-istess qorti qalet li l-ekwivalenti f' ewro jigi €52,410.90 li fil-fatt huwa l-ekwivalenti ta' Lm22,400 mhux Lm22,500

għas-somma ta' Lm13,000 in kwantu jsostnu li din is-somma ta' Lm13,000 tirrappreżenta l-bilanċ tal-prezz tal-fond u mhux l-ispejjeż ipotekati permezz tal-att tal-11 ta' Diċembru 2000 (Dok PJ17[22]). L-ewwel qorti qieset li d-dokumenti skritti *a mano* annessi mal-att tal-konservazzjoni tal-privileġġ Dok PJ17 jelenkaw diversi spejjeż fl-ammont kumplessiv ta' Lm14,795 konnessi ma' xogħol u mano d'opera, u wkoll fidi ta' ċens (Lm200), imgħax lil "Callus" (Lm200) u *capital gains tax* (Lm889). Qieset li l-ammont ta' Lm13,000 pretiż mill-atturi in linea ta' spejjeż huwa kompriż f'dan l-ammont ta' Lm14,795.

10. Din il-Qorti ma tara l-ebda raġuni għaliex għandha tiddipartixxi minn din il-pożizzjoni. L-atturi isostnu li s-somma ta' Lm13,000 ma kinitx tikkonċerna ħlas għall-kostruzzjoni tal-fond, li għadha dovuta, u li hija kkawtelata permezz tal-privileġġ, iżda tirrappreżenta l-bilanċ li kellu jitħallas akkont tal-prezz tal-fond, u li huma ħallsu; iżda l-istess atturi fir-rikors ġuramentat tagħhom talbu s-somma ta' Lm13,000 in linea ta' spejjeż għat-twaqqigħ u l-kostruzzjoni mill-ġdid tal-fond. In oltre kieku għall-grazzja tal-argument kellu jitqies li s-somma ta' Lm13,000 pretiża mill-atturi tirrappreżenta l-bilanċ tal-prezz, jiġi li l-ammont kollu ta' Lm23,400 pretiż minnhom fir-rigward tal-akkwist tal-fond jirrappreżenta l-prezz – meta l-prezz effettivament kien ta' Lm18,000!

[22] **Dok PJ17** (fol 88) huwa konservazzjoni ta' privileġġ li permezz tiegħu l-atturi ikkonservaw favur tagħhom il-privileġġ spettanti lilhom kontra l-konvenuti "*għal xogħlijiet u mano d' opera*" esegwiti mill-atturi fil-fond 7, Triq Censu Borg, Ħamrun ammontanti għal **Lm14,795**

<u>It-tieni aggravju</u> – *il-ħlas o meno ta' Lm5,500 fir-rigward tal-vettura*

11. L-atturi talbu li tiġi "rifuża" lilhom is-somma ta' Lm5,500 li huma allegatament ħallsu fir-rigward tal-vettura DAV-695. Filwaqt li l-konvenut jikkontesta li l-atturi għamlu tali ħlas, il-konvenuta binthom ammettiet li sar tali ħlas.

12. L-ewwel Qorti irriżultalha li l-attur ma rnexxilux jissostanzja t-teżi tiegħu li huwa kien ħallas il-prezz tal-vettura għajr għal "*erba' kambjalijiet*". Ikkonsidrat li għalkemm l-attur xehed li għadda Lm3,000 lil bintu fi flus kontanti ma teżistix prova attendibbli jekk dan il-pagament effettivament sarx. Ikkonsidrat ukoll li x-xiehda tal-attur ma kinitx attendibbli meta ġie rinfaċċjat bil-fatt li l-konvenuti kienu ħallsu Lm2,400 għax-xiri tal-vettura; u li in oltre missier il-konvenut xehed li huwa ħallas Lm836 u l-konvenut ippreżenta *cheque images* sostnuti minn statements bankarji li jippruvaw li kienu saru pagamenti mill-kumpanija D&D Mamo Ltd. Qieset ukoll li għalkemm l-atturi esebew erba' kambjali fl-ammont ta' Lm110 il-wieħed (Dok PJ18 sa PJ21) fuq tali kambjali jidher biss isem il-konvenuti "*u għalhekk ma teżistix l-iċken prova li dan il-ħlas sar mill-attur Joseph Pisani".*

13. Għalkemm l-ewwel Qorti ma kinitx sodisfatta li l-atturi ħallsu s-somma ta' Lm5,500 fir-rigward tal-vettura, hija in vista tal-ammissjoni

tal-konvenuta ordnat lill-konvenuta tħallas nofs l-ammont ta' Lm5,500.

14. L-atturi ħassew ruħhom aggravati bil-fatt li l-ewwel Qorti ma qisitx li ladarba l-kambjali kienu fil-pussess tagħhom mela dan kien għaliex il-ħlas kienu għamluh huma, hekk kif missier il-konvenut kien fil-pussess tal-kambjali rigwardanti ħlas li sar minnu. Għalhekk jidher li dan l-aggravju huwa limitat għall-ammont tal-kambjali esebiti minnhom.

15. L-atturi fil-fatt ippreżentaw diversi kambjali, li jidhru li ġew iffirmati mill-konvenuti fil-31 ta' Mejju 1995: mhux biss dawk l-erba' kambjali li għamlet riferenza għalihom l-ewwel Qorti (cioe` il-kambjali oriġinali bin-numru 41 sa 44 , Dok PJ18-PJ21, fol 129-132, li ġew esebiti fit-3 ta' Ġunju 2003) iżda wkoll kopji ta' 19-il kambjala oħra (cioe` il-kambjali bin-numru 14 sa 32, Dok B, fol 24-42 li kienu ġew esebiti qabel, fis-17 ta' Jannar 2001). Għall-aħjar intendiment din il-Qorti sejra telenkahom kollha:

Numru ta' kambjala	Ammont	Data meta dovut l-ammont	Timbru tad-data meta tħallset
14	Lm110	01.08.1996	09.10.1996
15	Lm110	01.09.1996	09.10.1996
16	Lm110	01.10.1996	07.11.1996
17	Lm110	01.11.1996	27.01.1997
18	Lm110	01.12.1996	27.01.1997
19	Lm110	01.01.1997	27.01.1997
20	Lm110	01.02.1997	18.03.1997
21	Lm110	01.03.1997	18.03.1997
22	Lm110	01.04.1997	20.06.1997

23	Lm110	01.05.1997	20.06.1997
24	Lm110	01.06.1997	20.06.1997
25	Lm110	01.07.1997	20.10.1997
26	Lm110	01.08.1997	20.10.1997
27	Lm110	01.09.1997	01.12.1997
28	Lm110	01.10.1997	01.12.1997
29	Lm110	01.11.1997	(mhux leġibbli)
30	Lm110	01.12.1997	01.04.1998
31	Lm110	01.01.1998	01.04.1998
32	Lm110	01.02.1998	18.05.1998
-	-	-	-
41	Lm110	01.11.1998	15.03.1999
42	Lm110	01.12.1998	15.03.1999
43	Lm110	01.01.1999	15.03.1999
44	Lm110	01.02.1999	15.03.1999

16. L-ammont kumplessiv tal-kambjali esebiti mill-atturi (19 kopji, u 4 oriġinali) huwa ta' **Lm2,530** (Lm2090 + Lm440).

17. Jirriżulta li meta nxtrat il-vettura Hyundai mill-konvenuti f'Mejju 1995 tħallas depożitu ta' Lm2,400[23] u ġew iffirmati 48 kambjala fl-ammont kumplessiv ta' Lm5,333 (47 fl-ammont ta' Lm110 il-waħda, u l-aħħar waħda fl-ammont ta' Lm163).

18. L-attur Joseph Pisani fl-affidavit tiegħu xehed illi għall-ħabta tal-1996 bintu kienet qaltlu li n-negozju tagħha u ta' żewġha kien batut u li allura riedu jbiegħu l-vettura li kienu għadhom qed iħallsu bin-nifs. Qal li

[23] Vide Dok JBX, fol 339, Cheque fl-ammont ta' Lm2,400 datat 31 ta' Mejju 1995 maħruġ mis-soċjeta` D&D Mamo Ltd (is-soċjeta` tal-konvenuti) fuq isem il-konvenut; u vide fol 237, statement bankarju tas-soċjeta` D&D Mamo Ltd fejn jidher li fit-2 ta' Ġunju 1995 ġie żbankat l-ammont ta' Lm2,400. Missier il-konvenut ikkonferma sar tali depożitu fuq il-vettura da parti ta' ibnu (l-ammont li jsemmi huwa pero` ta' Lm2,500) għalkemm sostna li tali flus ġew f'idejn ibnu mis-sehem li kellu fil-kumpanija tiegħu MGS Ltd.

d-*dealer* kien offrielhom Lm4,000 għaliha w allura huwa offrielhom Lm6,000 biex joħodha hu. Qal li tahom Lm3,000 fi flus kontanti u imbagħad ħallas il-kambjali hu:

> *"Għalhekk tajthom Lm3,000 cash u tawni l-karozza. L-installments li kien fadal bqajt inħallas lil UCIM jiena stess, permezz ta' kambjali sakemm id-debitu ġie saldat. Inżid ngħid li l-aħħar ftit kambjali tħallsu minn David Mamo. Dawn l-aħħar ħlasijiet tħallsu meta David u t-tifla kien diġa' sseparaw de facto.*
>
> *"Qabel ma David għamel l-aħħar ftit pagamenti, u David u t-tifla kienu għadhom flimkien, talbitni l-karozza lura u qaltli li ser iħallsuni Lm3,000 plus dak l-ammont li kont diġa` ħallast jiena permezz tal-kambjali – iżda għalkemm tajthom il-karozza lura bqajt ma rċevejt l-ebda ħlas. Kien f'dan iż-żmien wara li ħadu l-vettura lura li David għalaq il-kont mal-UCIM. Effettivament mill-but jiena ħriġt **Lm5,090** għall-karozza."*

19. Fix-xiehda tiegħu tat-3 ta' Ġunju 2003 ippreżenta erba' kambjali oriġinali (numri 41-44, fuq imsemmija, fl-ammont kumplessiv ta' Lm440) u kkonferma li dawn kien ħallashom hu. Spjega li kien mar mal-konvenut fil-post fejn kellhom jitħallsu, għaddielu l-flus kontanti, u huwa daħal iħallashom. Enfasizza li dawn l-erba' kambjali tħallsu "*f'salt wieħed fil-15 ta' Marzu 1999*", fil-fatt jidher timbru li jġib tali data fuqhom.

20. Missier il-konvenut, Carmelo Mamo, xehed li ħallas b'kollox Lm836 fir-rigward tal-vettura permezz ta' diversi pagamenti bejn Marzu u Ġunju 1999. Huwa ppreżenta kopji taċ-*cheque images* u r-riċevuti relattivi[24]. Dan l-ammont li ħallas jidher li jkopri sitt kambjali ta' Lm110 (Lm660) u l-aħħar waħda ta' Lm163 u xi ħaġa żgħira tal-imgħax. Qal li wara li għamel tali pagamenti l-karozza ġiet kollha mħallsa. Għalkemm

[24] Ippreċiża li għalkemm l-aħħar ċekk huwa indikat li sar f'Mejju 1999, fil-fatt sar f'Ġunju 1999.

jidher li effettivament ħallas seba' kambjali kellu biss l-aħħar erbgħa fil-pussess tiegħu, (numri 45 sa 48, fol 194, 199, 205, 204), liema kambjali, oriġinali, ġew esebiti fl-atti:

45	Lm110	01.03.1999	-
46	Lm110	01.04.1999	-
47	Lm110	01.05.1999	04.06.1999
48	Lm163	01.06.1999	04.06.1999

21. Wara li l-Qorti eżaminat il-kambjali 41-44 li ġew ippreżentati mill-attur ma tistax ma tosservax li fuqhom hemm timbru li jindika li dawn ġew imħallsa b'ċekk numru 123. Issa fost iċ-*cheque images* li esebixxa missier il-konvenut Carmelo Mamo, hemm ċekk partikolari datat 12 ta' Marzu 1999 preċiżament bin-numru 123! Għalkemm dan huwa fl-ammont ta' Lm340 (cioe` jidher li jkopri tliet kambjali u xi ħaġa żgħira tal-imgħaxijiet, u mhux erba' kambjali) ċertament li jiskredita l-verżjoni tal-attur meta jgħid li l-kambjali 41-44 tħallsu bil-flus kontanti li huwa għadda lill-konvenut fil-15 ta' Marzu 1999!

22. Il-konvenut David Mamo jiċħad li kien sar ftehim mal-attur sabiex hu jixtri l-vettura u jkompli jħallas il-kambjali li hu u martu kellhom ma' UCIM Ltd fuqha. Jiċħad li l-attur tahom Lm3,000 f'kontanti u jiċħad ukoll li l-vettura ħadha f'idejh. Isostni li sakemm hu u martu baqgħu jgħixu flimkien il-pagamenti tal-kambjali dejjem għamluhom huma, u missierha qatt ma tahom flus għalihom. Huwa jaċċenna għall-fatt li meta martu

keċċietu mid-dar il-kambjali ħallihom warajh u li għalhekk kien faċli għall-atturi biex jieħdu l-pussess tagħhom tramite binthom:

> *"…meta jien tkeċċejt mid-dar minn marti, ovvjament il-kambjali tal-karozza kienu d-dar u biex għaddew f'idejn l-attur, bilfors li għaddiethomlu marti bl-iskop li, meta tiġi biex tkun likwidata il-komunjoni tal-akkwisti eżistenti bejnietna fil-kawża ta' separazzjoni li hemm pendenti, jien nispiċċa biex ma nieħu xejn bħala sehmi minħabba l-allegat dejn lejn l-attur."*

23. In vista tal-verżjoni tal-konvenut fejn jiċħad bil-qawwa kollha li l-attur qatt għaddielhom xi flus fir-rigward tal-karozza jew li huma biegħu l-vetttura lill-attur, in vista wkoll tal-verżjoni xejn kredibbli (anzi ferm kontradetta mid-dokumenti) tal-attur dwar kif sar il-ħlas tal-kambjali bin-numru 41-44, u in vista wkoll tal-fatt li l-konvenuta setgħet faċilment għaddiet kambjali li kienu jinsabu fil-pussess tagħha lill-ġenituri tagħha (l-atturi) din il-Qorti ma tistax tikkonkludi li għaliex l-atturi kellhom erba' kambjali oriġinali, u kopji ta' 19-il kambjala oħra fil-pussess tagħhom, allura bil-fors isegwi li l-ammont indikat fuqhom tħallas minnhom.

<u>It-tielet aggravju</u> – *il-ħlas o meno ta' Lm6,000 fir-rigward tal-istokk*

24. L-atturi talbu li tiġi "rifuża" lilhom ukoll is-somma ta' Lm6,000 li huma allegatament ħallsu għax-xiri ta' stokk għan-negozju ġestit mill-konvenuti. Filwaqt li l-konvenut jikkontesta li l-atturi għamlu tali ħlas, il-konvenuta binthom ammettiet li sar tali ħlas.

25. Għalkemm l-ewwel Qorti ċaħdet it-talba tal-atturi fir-rigward tal-

istokk, hija in vista tal-ammissjoni tal-konvenuta ordnat lill-konvenuta tħallas nofs l-ammont ta' Lm6,000.

26. Jiġi spjegat li l-ewwel Qorti ċaħdet it-talba tal-atturi wara li qieset diversi fatturi, fosthom li n-negozju kien ġestit mis-soċjeta` D&D Mamo Ltd mhux mill-konvenuti personalment u allura kwalsiasi flus li avvanza l-attur għamlu favur is-soċjeta`.

27. L-atturi appellanti fir-rigward ta' dan il-fattur jilmentaw illi l-flus li ħarġu għax-xiri tal-istokk ħarġuh għall-konvenuti personalment u mhux għall-kumpanija tagħhom. Jargumentaw illi wieħed irid jikkunsidra li l-għejxien ta' binthom u żewġha kien jiddependi mill-ħanut (ġestit mill-kumpanija D&D Mamo Ltd) u għalhekk ħallsulhom għall-merkanzija u l-importazzjoni sabiex ikunu jistgħu jiġġeneraw introjtu.

28. Għalkemm din il-Qorti tifhem l-argument li jagħmlu l-atturi appellanti, jibqa' l-fatt li l-versamenti saru a benefiċċju tas-soċjeta` D&D Mamo Ltd u għalhekk kwalsiasi pretenzjoni li għandhom l-atturi għar-rifużjoni ta' kwalsiasi versamenti li għamlu kellha tkun diretta lejn tali soċjeta` u mhux lejn il-konvenuti personalment.

Ir-raba' aggravju: *l-imgħaxijiet*

29. Finalment l-atturi appellanti jilmentaw bil-fatt li l-ewwel Qorti ordnat li l-imgħaxijiet jibdew jiddekorru mid-data tas-sentenza. Jargumentaw illi għandhom invece jiddekorru mid-data tal-intimazzjoni ġudizzjarja, ossia d-data taċ-ċitazzjoni.

30. L-imgħax fil-fatt għandu jiddekorri mid-data tan-notifika taċ-ċitazzjoni u mhux mid-data tas-sentenza stante li t-talba kienet għal somma speċifika, mhux *da liquidarsi*, anke jekk tali somma qegħda tiġi ridotta, u dan in linea mal-ġurisprudenza nostrana. Hekk per eżempju fil-kawża fl-ismijiet "***Fogg Insurance Agencies Ltd noe v. Paul Tabone***", il-Qorti tal-Appell Inferjuri fid-deċiżjoni mogħtija minnha fis-17 ta' Frar 2003, insenjat hekk:

> "*Fuq l-aggravju ta' l-interessi u d-dekorriment taghhom il-Qorti tinnota li fil-korp ta' l-avviz l-atturi talbu somma determinata u specifika. Jirrizulta li l-atturi nterpellaw gudizzjarjament lill-konvenut ghall-hlas taghha in sodisfazzjoni tad-danni pretizi. Dan jibbasta biex l-ammont reklamat jibda jattratta l-interessi ("O'Connor – vs- Bruno Olivier" a Vol XVI pI p84). Il-fatt li l-Qorti rreduciet l-ammont ma jfisserx li l-interessi ma jibdewx ukoll jghaddu minn dakinhar tar-rikjam tas-somma, issa ridotta. Il-Qorti hawn ma llikwidat l-ebda ammont li kapaci iggustifika lill-konvenut jappilja mal-massima "in illiquidis non fit mora". Kienet ghalhekk ghal kollox korretta l-ewwel Qorti meta pprovdiet li l-imghaxijiet legali jibdew jghaddu minn Lulju 1999. Ghall-precizazzjoni d-data ghandha tkun it-12 ta' Lulju 1999 (data tan-notifika tal-avviz) u mhux it-2 ta' Lulju 1999 (data tal-introduzzjoni tal-att).*"

DECIDE

31. Għal dawn il-motivi din il-Qorti ssib biss fondat ir-raba' aggravju tal-atturi appellanti u għalhekk tilqa' l-appell tal-atturi appellanti

limitatament fir-rigward tal-imgħaxijiet u konsegwentement tħassar is-sentenza appellata fejn ġie ordnat li l-imgħaxijiet għandhom jiddekorru mid-data tas-sentenza u tordna invece li għandhom jiddekorru mit-28 ta' Novembru 2000, cioe` mid-data tan-notifika taċ-ċitazzjoni.

32. L-ispejjeż ta' dan l-appell għandu jitħallas tliet kwarti (¾) mill-atturi appellanti u kwart (¼) mill-konvenut appellat.

Joseph Azzopardi Prim Imħallef	Giannino Caruana Demajo Imħallef	Noel Cuschieri Imħallef

Deputat Reġistratur
gr